

Gudstjenesteutvalget - referat

Tirsdag 6. mars 2018 i Ski nye kirke.

Til stede: Birgitte Elin Bjørnstad, Ingunn Briseid, Ann Iren Brynildsen, Birger H. Fossum, Sidsel Grande, Sara Haugstad, Ulf Krupka, Kurt Soltveit og Johannes Ulstein.

Forfall meldt: Sven Holmsen

SAK 1: HØRING OM JUSTERT LITURGI FOR HOVEDGUDSTJENESTE

Høringsspørsmål med forslag til svar

Høringstema 1: Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten.

1 a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

Det jevne arbeidet med gudstjenestene på lokalplan har vært viktigere enn reformen. I Den norske kirke har reformen ført til mye fremmedfølelse og frustrasjon, den har vært en ordrik og slitsom prosess med mange og arbeidskrevende høringer.

1 b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

Det beste ved gudstjenestereformen har vært samtalen om gudstjenesten i menighetene og en styrket lek medvirkning i gudstjenesten ved introduksjonen av medliturgen. Mange har satt pris på gjeninnføringen av den innledende klokkerbønn/samlingsbønn og åpningen for at flere ledd kan utføres/ledes av en medliturg.

Uklare forestillinger om stedegengjøring og et ønske om variasjon ut over de muligheter som enda ikke var fullt utnyttet i 1977-liturgien, ble ikke balansert med hensynet til gjenkjennelighet over menighetsgrensene. Dette gjelder ikke minst musikken, der et stort utvalg med varierende kvalitet ble overlatt til menighetene å velge i. Kaoset som oppstod, var ingen overraskelse, og det er ennå ikke ryddet helt opp i. Etterpåklokskap er en mager trøst når visdommen mangler i forkant.

Som om ikke det store utsendte musikk materialet var stort og krevende nok å forholde seg til, har lokale kirkemusikere en rekke steder laget enda mer ny liturgisk musikk. Den er nå godt innsunget i menighetene. Mens sentrale kirkelige organer har forholdt seg tause, har mangfoldet bredt seg. Det er et åpent spørsmål om det nå vil nytte å stramme inn på variasjonsbredden. Kirkeledelsens autoritet i gudstjenestesaker er betydelig svekket gjennom den måten en har initiert og fulgt opp reformarbeidet.

Vi støtter, om enn motstrebende, en del justeringer som er egnet til å skape en større liturgisk likhet i kirken og dermed gjenkjennelighet for dem som deltar i en gudstjeneste utenom sin egen menighet.

Den samlede effekten av reformarbeidet er det vanskelig å vurdere. Om den registrerte nedgangen i gudstjenestebesøk i reformperioden ville vært annerledes uten gudstjenestereformen, får vi aldri vite. Prestenes arbeid med å tilrettelegge liturgien er imidlertid blitt større enn før. Verken liturg eller medliturg kan nå nytte et fastlagt liturgisk materiale, lik gudstjenestebøkene av 1992. Mye må lages fra søndag til søndag, alternativt ordner en seg med korrigerende klebelapper og innstikk i de gamle bøkene.

At merarbeidet med den liturgiske utformingen har ført til bedre gudstjenester, er ikke opplagt.

Vikarierende prester og organister har fått mange lokale varianter å forholde seg til. Det er arbeidskrevende, og gevinsten ved forskjelligheten er tvilsom.

1 c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

Behovet for en gjenkjennelig liturgi i hele Den norske kirke og behovet for arbeidsro i menighetenes gudstjenestearbeid.

1 d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Det trenges fasthet, gjenkjennelighet og variasjon. Gudstjenestearbeid er en kontinuerlig utviklingsprosess i menighetene. I dette kommer ideene like gjerne fra menigheten som fra kirkeledelsen. Den variasjon som er ønskelig, bør menigheten få utvikle over tid innen felles rammer som ivaretar gjenkjennelighet og liturgisk substans.

Høringstema 2: Almennelige bestemmelser for hovedgudstjenesten

2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Almennelige bestemmelser)?

Ja.

Hva bør endres?

Biskopen bør i særskilte anledninger kunne samtykke i et opplegg av søndagens gudstjeneste som avviker fra gjeldende ordning.

Høringstema 3: Justeringer i hoveddel I. Samling, ledd 1 – 8

+ 3 a: Er dere enige i at kirkerommet skal være åpent en stund før gudstjenesten starter for å gi anledning til stillhet, lystenning og bønn (altså ikke bare kan være åpent for dette formål)?

Ja. Samtidig er stillhet og ro i kirken før gudstjenesten en praktisk utfordring, særlig når sang- og musikkrefter skal delta i gudstjenesten, tekstlesere og konfirmanter skal øve etc..

+ 3 b: Er dere enige i at en ikke skal legge kunngjøringer om kommende menighetsarrangementer eller lengre innlegg om offerformål inn her i starten av gudstjenesten, men at det kan gjøres på en annen del av gudstjenesten.

Ja. Det er ønskelig at innledninger og orienteringer blir kortest mulige.

+ 3 c: Er dere enige i at menigheten alltid står under inngangssalmen?

For å få til en felles praksis i kirken vil vi anbefale at det blir en felles ordning at menigheten som en hovedregel står under inngangs- og utgangssalmen.

+ 3 d: Hilsen, menigheten står eller sitter og informasjon.

Det er ikke innlysende at det gir best mening at liturgen hilser menigheten mens den enda står etter første salme.

Informasjonen til å begynne med bør være kort, og det bør ikke være dobbelt informasjon fra liturg og medliturg.

3 e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

Om samlingsbønnen får en svakere stilling, svekkes dermed også den leke medvirkningen i gudstjenestens inngangsdelen. Både samlingsbønn og dagens bønn bør kunne gjøres til faste ledd i en lokal grunnordning. De mange forslag til samlingsbønn virker unødige.

3 f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbejennelse i høringsforslaget?

Synsbejennelsene er gode, alternativ A, B og C er godt kjente hos oss. Vi har synsbejennelsen i tilknytning til forbønnen.

+ 3 g : Kyrie som et obligatorisk ledd.

Se alminnelige bestemmelser pkt 59: Kyrie-leddet har kunnet utelates tidligere.

Kyrie-leddet er ikke bare et nødrops, men også et hyllingsrop. Vi er enige i at leddet bør være en fast del av alle gudstjenester.

+ 3 h: Gloria

Vi er enige i at musikk og tekst skal hentes fra den vedtatte liturgiske musikken. Ved enkelte gudstjenester bør en annen lovsang eller ett eller flere lovsangsomkvad kunne benyttes.

3 i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

Ja. Dagens bønn vil i regelen gi gudstjenesten en klarere innretning mot dagens tekster og tema enn samlingsbønnen, uten at samlingsbønnen dermed bør fortrenkes.

3 j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?

[Ingen forslag]

Høringstema 4: Justeringer i hoveddel II. Ordet, ledd 9 – 17

4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

Vi bifaller selvstendigjøringen av evangelielesningen i forhold til prekenen og samtidig den sammenkobling av evangelium og preken som framgår av forslaget.

Hallelujaleddet før evangelielesningen er nå tilbake på en måte som likner 1920-liturgien. I dette som i en del andre spørsmål vil en felles praksis i alle menigheter gi en større gjenkjennelighet. Imidlertid er variasjonsmulighetene både i den justerte liturgien og i N13 nr 977 så stor at gjenkjenneligheten kan bli ganske begrenset, selv med en felles ordning. Vi trekker derfor den konklusjon at hallelujaleddet ikke bør være obligatorisk.

Vi foreslår at hallelujaverset fra 1977 før lesningen kan knyttes til evangelielesningen.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III. Nattverd, ledd 18 –21

5 a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/ altersranken?

Vi har nattverd med intinksjon i midtgangen når det er dåp i gudstjenesten eller mange til stede. Ellers har vi nattverd med særkalk rundt alteret. Vi har ingen alterring og står i alle tilfelle.

5 b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.

Vi gir vår tilslutning til «din» i Sanctus og bruken av «kropp» og «beger» i nattverdliturgien.

5 c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

Nei. Endringen får til følge at bønnevandringer i kirkerommet heretter må komme før nattverdliturgien og ikke parallelt med den. Det er vi ikke enige i, fordi det vil gjøre gudstjenesten uroligere og lengre.

5 e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringsforslaget?

Vi har ingen innvendinger mot de foreslåtte endringer. Det er godt at det nå er foreslått bare ett, kort velsignelsesord til barn som ikke skal ha nattverd.

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønnene

6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene?

Nattverdbønnene har fått en god språklig ajourføring. De to nye nattverdbønnene er verdifulle.

Ordning G bør eksplisitt erstatte den tidligere forenklede nattverdordning for særlige anledninger. Den innledende bønn i ordning G bør kunne begrenses til siste punktum.

Høringstema 7: Justeringer i hoveddel IV. Sendelse, ledd 22-25

7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?

Vi bifaller at det gjøres til en fast ordning at menigheten står under siste salme.

Vi mener at menigheten bør svare på velsignelsen med «Amen» som i 1977-liturgien. Dette bør ikke være et «kan-ledd».

Vi mener at bruken av skrifford i utsendelsen kan oppleves som en unødig forlengelse av sendelsen og bør nyttes med skjønnsomhet.